

[Pradžia](#) > Teisė kreiptis į teismą, nepatenkanti į PAV, TIPK/PITD taikymo sritį, galimybė susipažinti su informacija ir AAAD

Teisė kreiptis į teismą, nepatenkanti į PAV, TIPK/PITD taikymo sritį, galimybė susipažinti su informacija ir AAAD

1.1. Sprendimai, veikimas arba neveikimas, susiję su konkrečia veikla, patenkančia į ES aplinkos apsaugos teisės aktų taikymo sritį, tačiau nepatenkančia į PAV direktyvos ir PITD (PAV – poveikio aplinkai vertinimas, PITD – Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyva) taikymo sritį[1]

1) Kokios yra taikytinos nacionalinės teisės aktų nuostatos dėl fizinių asmenų ir NVO teisės pareikšti ieškinį, kai jie pageidauja a) administracinės peržiūros ir b) pareikšti nacionaliniame teisme teisinį prieštaravimą dėl procedūrų, pagal kurias priimamas sprendimas, imamas arba nesiimama veiksmų, taip pat dėl to sprendimo turinio (visų pirma, kokios yra sąlygos, kurias reikia įvykdyti, ir kokie yra prieštaravimo pateikimo terminai)? Kiek veiksminga yra teisė kreiptis į nacionalinius teismus, atsižvelgiant į ESTT praktiką ir susijusią nacionalinių teismų praktiką?

Visi administraciniai sprendimai aplinkosaugos srityje gali būti skundžiami administraciniam teismams pagal Administracinių bylų teisenos įstatyme nustatytas bendrąsias taisykles (kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo / jos teisė arba įstatymų saugomas interesas; skundas paduodamas per vieną mėnesį nuo skundžiamo teisės akto paskelbimo arba individualaus teisės akto ar pranešimo apie veiksmą (atsisakymą atlikti veiksmus) įteikimo suinteresuotai šaliai dienos). Specialios nuostatos tam tikrose srityse gali numatyti specialias taisykles.

Administracinio proceso teisėje nėra įtvirtinta bendra administracinės peržiūros taisyklė. Tačiau keliuose specialiuose teisės aktuose (pvz., Teritorijų planavimo įstatyme, Visuomenės informavimo ir dalyvavimo rengiant planus ir programas, skirtas aplinkos oro ir vandens apsaugai bei atliekų tvarkymui, tvarkos apraše) administracinė peržiūra numatyta kaip sąlyga kreiptis į teismą.

Pagal Aplinkos apsaugos įstatymo 7 (8) straipsnį, visuomenei suteikiama daug galimybių ginčyti sprendimus aplinkos apsaugos srityje.

Atsižvelgiant į nacionalinę teismų praktiką, galimybė kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais gali būti laikoma veiksminga.

2) Kokia yra administracinės peržiūros (jei taikoma) ir teisminės peržiūros (jei taikoma) apimtis? Ar į ją patenka ir procesinis, ir materialinis teisėtumas?

Viešojo administravimo institucija ir teismas gali tikrinti administracinių sprendimų procesinį ir materialinį teisėtumą.

3) Ar taikomas reikalavimas prieš kreipiantis į teismą išnaudoti visas administracinės peržiūros procedūrų galimybes ir tik tada prašyti atlikti teisminę peržiūrą?

Administracinė peržiūra paprastai nėra privaloma. Tik įstatymų nustatytais atvejais prieš kreipiantis į teismą būtina pasinaudoti administracinės peržiūros procedūra. Didžiausia tokių sprendimų dalis yra sprendimai dėl teritorijų planavimo dokumentų.

4) Ar siekiant įgyti teisę pareikšti ieškinį nacionaliniuose teismuose būtina dalyvauti administracinės procedūros

viešų konsultacijų etape – teikti pastabas, dalyvauti svarstymuose ir kt.?

Paprastai dalyvavimas administracinės procedūros viešųjų konsultacijų etape nėra privalomas. Tik įstatymų nustatytais atvejais dalyvavimas viešojoje konsultacijoje yra būtina sąlyga inicijuoti teisminį procesą. Didžiausia tokių sprendimų dalis yra sprendimai dėl teritorijų planavimo dokumentų.

5) Ar yra tam tikri pagrindai ir (arba) argumentai, kurie nevertinami teisminės peržiūros etape?

Pagal ABTĮ 3 straipsnį, administracinis teismas sprendžia viešojo administravimo srities ginčus. Teismas nevertina ginčijamo teisės akto ir veiksmų (neveikimo) politinio ar ekonominio tikslingumo požiūriu, o tik nustato, ar konkrečiu atveju nebuvo pažeistas įstatymas ar kitas teisės aktas, ar viešojo administravimo subjektas neviršijo kompetencijos, taip pat ar teisės aktas arba veiksmas (neveikimas) neprieštarauja tikslams ir uždaviniams, dėl kurių institucija buvo įsteigta ir gavo įgaliojimus. Skunde pateikti argumentai administracinio teismo nesaisto. Teismui nustatyta pareiga „aktyviai“ dalyvauti procese. Jis gali peržiūrėti visus ginčijamo sprendimo aspektus.

6) Kaip nacionalinės jurisdikcijos srityje taikomi sąžiningumo ir nešališkumo principai?

Pagal ABTĮ, kiekviena šalis turi vienodas procesines teises. Teismas turi išaiškinti proceso dalyviams jų procesines teises ir pareigas, įspėti dėl procesinių veiksmų atlikimo arba neatlikimo pasekmių ir padėti šiems asmenims įgyvendinti jų procesines teises (ABTĮ 12 straipsnis). Administraciniai teismai yra įpareigoti duoti šalims nurodymus, siekiant užtikrinti, kad visos šalys turėtų vienodas galimybes pateikti savo argumentus ir įrodymus.

7) Kaip nacionalinės teisės aktuose taikoma sąvoka „laiku“?

Yra keletas kategorijų bylų, kurios turi būti išspręstos per specialiuose įstatymuose nustatytus terminus (pvz., bylos dėl atsisakymo išduoti leidimus gyventi ir dirbti Lietuvoje arba tokių leidimų panaikinimo, atsisakymo suteikti prieglobstį ar jo panaikinimo; bylos dėl valstybės ar savivaldybės tarnautojo atleidimo). Aplinkos apsaugos bylos nepriskiriamos skubiai nagrinėtinoms byloms.

Administracinių bylų teisenos įstatymas nustato terminus teismui ir šalims. Pvz., gavus teisme skundą (prašymą, pareiškimą), administracinio teismo pirmininkas ar teisėjas jo priėmimo klausimą išsprendžia ne vėliau kaip per 7 darbo dienas (ABTĮ 33 (1) straipsnis); pasiruošimas nagrinėti administracinę bylą teisme paprastai turi būti baigtas ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo skundo (prašymo, pareiškimo) priėmimo dienos (ABTĮ 64 (2) straipsnis); prašymą dėl reikalavimo užtikrinimo teisėjas arba teismas išnagrinėja ne vėliau kaip per tris darbo dienas po jo gavimo, atsakovui ir kitiems proceso dalyviams apie tai nepranešama (ABTĮ 70 (4) straipsnis); teismas, išnagrinėjęs bylą, gali atidėti teismo sprendimo priėmimą ir paskelbimą ne ilgiau kaip dvidešimtčiai darbo dienų, o išnagrinėjęs bylą dėl norminio administracinio akto teisėtumo, – ne ilgiau kaip vienam mėnesiui (ABTĮ 84 (5) straipsnis); pareiškėjas turi teisę tikslinti, pakeisti skundo (prašymo, pareiškimo) pagrindą ar dalyką per keturiolika kalendorinių dienų nuo proceso šalių atsiliepimų gavimo dienos (ABTĮ 50 (3) straipsnis); atsakovas per nurodytą terminą, paprastai ne trumpesnę kaip keturiolika kalendorinių dienų nuo skundo (prašymo, pareiškimo) nuorašo (skaitmeninės kopijos) gavimo dienos, turi pateikti teismui atsiliepimą (ABTĮ 67 (1) straipsnis).

Teritorijų planavimo įstatyme ir kituose jį įgyvendinančiuose teisės aktuose nustatomi konkretaus plano organizatoriaus, institucijų ir visuomenės, dalyvaujančių planavimo procedūroje, veiksmų atlikimo terminai.

8) Ar yra numatytas teismo nustatomas įpareigojimas nepažeisti ieškovo teisių ar sustabdyti veiksmus, pažeidžiančius tas teises? Jei taip, kokius procesinius reikalavimus reikia įvykdyti, kad to būtų galima prašyti? Ar be bendrųjų nacionalinių nuostatų kiekvienai sričiai taikomos specialios taisyklės?

Reikalavimo užtikrinimo priemonių taikymas galimas visose administracinėse bylose. Reikalavimas gali būti užtikrinamas bet kurioje proceso stadijoje, jeigu proceso dalyvis tikėtinaai pagrindžia reikalavimo pagrįstumą ir nesiėmus užtikrinimo priemonių gali būti padaryta neatitaisoma arba sunkiai atitaisoma didelė žala. Teismas arba teisėjas proceso dalyvių motyvuotu prašymu arba savo iniciatyva gali imtis priemonių reikalavimui užtikrinti. Reikalavimo užtikrinimo priemonės gali būti taikomos ir tais atvejais, kai būtina laikinai sureguliuoti padėtį, susijusią su ginčytiniais teisiniais santykiais (ABTĮ 70 straipsnis).

9) Kokios yra taisyklės, susijusios su išlaidomis teikiant prieštaravimą dėl teisės kreiptis į teismą šiose srityse? Kokios galimos bylos pralaimėjimo teisme pasekmės? Kokios yra apsaugos priemonės, kuriomis užtikrinama, kad

išlaidos nebūtų pernelyg didelės, ir ar jos apima aiškias teisės aktų nuostatas, pagal kurias reikalaujama, kad išlaidos nebūtų pernelyg didelės?

Taikomos bendrosios Administracinių bylų teisenos įstatymo taisyklės. Jei asmuo pateikia skundą administraciniam teismui, jis turi sumokėti žyminį mokestį. Yra taikomos išimties, pavyzdžiui, bylose dėl skundų, kuriais siekiama ginti valstybės ar viešąjį interesą, bylose dėl turtinės ir neturtinės žalos, padarytos neteisėtais veiksmais ar neveikimu viešojo administravimo srityje, atlyginimo. Kitos su bylinėjimusi susijusios išlaidos: sumos, išmokėtos liudytojams, vertėjams, specialistams, ekspertams ir ekspertų organizacijoms; išlaidos advokato ar advokato padėjėjo teisinėms paslaugoms apmokėti; kitos būtinos ir pagrįstos išlaidos.

Teikdamas skundą pirmosios instancijos administraciniam teismui, pareiškėjas turi sumokėti 30 EUR žyminį mokestį (elektroninėse bylose mokama 75 procentai mokėtinos žyminio mokesčio sumos). Teikiant apeliacinį skundą dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo, žyminis mokestis yra 15 EUR. Žyminis mokestis yra vienodo dydžio visų kategorijų administracinėse bylose. Administracinis teismas, atsižvelgdamas į turtinę fizinio asmens ar fizinių asmenų grupės padėtį, gali visiškai ar iš dalies atleisti juos nuo žyminio mokesčio mokėjimo (ABTĮ 37 straipsnis).

Proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas, turi teisę gauti iš kitos proceso šalies savo išlaidų atlyginimą (ABTĮ 40 (1) straipsnis).

Yra Teisingumo ministro ir Lietuvos advokatūros advokatų tarybos pirmininko patvirtintos rekomendacijos (Teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymas Nr. 1R-85). Rekomenduojami maksimalūs išlaidų atlyginimo dydžiai apskaičiuojami naudojant koeficientus, kurie yra susieti su Vyriausybės patvirtinta minimalia mėnesio alga. Valstybės garantuojamą teisinę pagalbą teikiančių advokatų išlaidų apskaičiavimą reglamentuoja Teisingumo ministro 2020 m. spalio 16 d. įsakymas Nr. 1R-332.

Nėra aiškaus įstatyme įtvirtinto reikalavimo, kad išlaidos neturėtų būti pernelyg didelės.

1.2. Sprendimai, veikimas arba neveikimas, susiję su administracinėmis procedūromis, taikytinomis laikantis Strateginio poveikio aplinkai vertinimo (SPAV) direktyvos 2001/42/EB[2] įgyvendinimo nacionalinės teisės aktų

1) Kokios yra taikytinos nacionalinės teisės aktų nuostatos dėl fizinių asmenų ir NVO teisės pareikšti ieškinį, kai jie pageidauja a) administracinės peržiūros ir b) pareikšti nacionaliniame teisme teisinį prieštaravimą dėl procedūrų, pagal kurias priimamas sprendimas, imamas arba nesiimama veiksmy (visų pirma, kokios yra sąlygos, kurias reikia įvykdyti, ir kokie yra prieštaravimo pateikimo terminai)? Kiek veiksminga yra teisė kreiptis į nacionalinius teismus, atsižvelgiant į ESTT jurisprudenciją ir visą susijusią nacionalinių teismų praktiką?

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) procedūra reglamentuota Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarime Nr. 967 „Dėl Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (SPAV nutarimas).

SPAV nutarimo 44 punkte įtvirtinta bendra nuostata, kad ginčai dėl planų ir programų vertinimo ir tvirtinimo nagrinėjami teisės aktų nustatyta tvarka. Nėra įtvirtinta specialių taisyklių dėl fizinių asmenų ir nevyriausybinų organizacijų teisės kreiptis į teismą. Taikomos Administracinių bylų teisenos įstatyme nustatytos bendros taisyklės dėl teisės kreiptis į teismą (pvz., vieno mėnesio terminas, pažeistų teisių ir įstatymų saugomų interesų gynyba). Specialios taisyklės, reglamentuojančios teisę kreiptis į teismą, yra įtvirtintos specialiuose teisės aktuose, pvz., Teritorijų planavimo įstatyme.

Pagal SPAV nutarimo 6 punktą, SPAV privaloma atlikti tais atvejais, kai:

1. rengiamas planas ar programa, skirti pramonės, energetikos, transporto, telekomunikacijų, turizmo, žemės ūkio, miškų ūkio, žuvininkystės, vandens ūkio plėtrai, atliekų tvarkymui, specialiojo teritorijų planavimo dokumentas, detalusis planas ar žemės valdos projektas, kuris nustato ūkinės veiklos, įrašytos į PAV įstatymo 1 ar 2 priedus, vystymo pagrindus ir kuris rengiamas didesniai nei 10 kv. kilometrų plotui; rengiamas ar keičiamas bendrasis planas;
2. plano ar programos įgyvendinimas susijęs su „Natura 2000“ teritorijomis ar „Natura 2000“ teritorijų artima aplinka ir Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos nustato, kad tokio plano ar

programos įgyvendinimas (atskirai ar kartu su kitais planais ir programomis) gali turėti reikšmingų pasekmių „Natura 2000“ teritorijoms;

3. per atranką nusprendžiama, kad privaloma įvertinti planą ar programą.

Asmenų ir nevyriausybinų organizacijų dalyvavimą priimant sprendimus teritorijų planavimo procedūroje reglamentuoja Teritorijų planavimo įstatymas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. rugsėjo 18 d. nutarimas Nr. 1079 „Dėl Visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimant sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatų patvirtinimo“. Yra įtvirtintos specialios teisės kreiptis į teismą taisyklės:

Pagal Teritorijų planavimo įstatymo 49 (4) straipsnį, suinteresuotos visuomenės atstovai, kiti suinteresuoti fiziniai ir juridiniai asmenys turi teisę kreiptis į teismą dėl priimto administracinio sprendimo dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo panaikinimo tik tuo atveju, jeigu jie:

1. dalyvavo teritorijų planavimo viešinio procedūrose ir teikė skundus ar pranešimus dėl viešojo administravimo subjektų priimtų su teritorijų planavimu susijusių sprendimų ar dėl šių subjektų neveikimo teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančioms institucijoms iki skundžiamo administracinio sprendimo dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo priėmimo, jeigu viešinio procedūrų metu žinojo ar objektyviai galėjo numatyti apie savo galimai pažeidžiamas teises;
2. dėl priežasčių, kurias teismas pripažino svarbiomis, negalėjo dalyvauti teritorijų planavimo viešinio procedūrose ir teikti skundus ar pranešimus dėl viešojo administravimo subjektų priimtų su teritorijų planavimu susijusių sprendimų ar dėl šių subjektų neveikimo teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančioms institucijoms iki skundžiamo administracinio sprendimo dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo.

Pagal Teritorijų planavimo įstatymo 49 (6) straipsnį, visuomenės (viešajai) interesą ginantiems subjektams senaties terminas pareikšti reikalavimus dėl patvirtintų teritorijų planavimo dokumentų, jų sprendinių ar juos patvirtinančių administracinių aktų ginčijimo yra 20 darbo dienų nuo statybą leidžiančio dokumento išdavimo dienos pagal siekiamą ginčyti teritorijų planavimo dokumentą, tačiau ne vėliau kaip 2 metai nuo patvirtinto teritorijų planavimo dokumento įsigaliojimo. Šioje dalyje numatytas 2 metų senaties terminas yra naikinamas.

Skiriasi teisė kreiptis į teismą reglamentuojančios taisyklės ginčijant individualius ir norminius administracinius aktus (planai ir programos priskiriami vienai iš šių kategorijų).

Pagal ABTĮ 112 (1) straipsnį, kreiptis į administracinį teismą prašydami ištirti, ar norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį teisės aktą, turi teisę Seimo nariai, Seimo kontrolieriai, vaiko teisių apsaugos kontrolierius, lygių galimybių kontrolierius, Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės pareigūnai, bendrosios kompetencijos ir specializuoti teismai, prokurorai ir profesinės savivaldos asociacijos, įsteigtos pagal įstatymą vykdyti viešąsias funkcijas.

Kiti asmenys turi teisę prašyti administracinio teismo pradėti tyrimą, ar norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį teisės aktą, kai tame teisme yra nagrinėjama konkreti byla dėl jų teisių pažeidimo (ABTĮ 113 (1) straipsnis). Suinteresuota visuomenė neturi teisės kreiptis į teismą dėl administracinio norminio akto teisėtumo ištyrimo (dėl sprendimo dėl bendrojo plano arba specialiojo teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo).

2) Kokia yra administracinės peržiūros (jei taikoma) ir teisminės peržiūros (jei taikoma) apimtis? Ar į ją patenka procesinis ir materialinis teisėtumas?

Administraciniai teismai tikrina visų administracinių sprendimų procesinį ir materialinį teisėtumą. Teismai nagrinėja medžiagą, technines išvadas ir skaičiavimus, kai jie laikomi sprendimo dalimi. Teismas yra įpareigotas „aktyviai“ dalyvauti procese prašydamas įrodymų, kviesdamas liudytojus, ekspertus ir kt. Teismas turi neribotą sprendimo peržiūros teisę. Jis gali peržiūrėti visus ginčijamo sprendimo aspektus. SPAV nutarimo 1 priede nustatyti planų ir programų įgyvendinimo pasekmių aplinkai reikšmingumo nustatymo kriterijai. Šie kriterijai ir visa informacija gali būti patikrinama teisme.

3) Ar taikomas reikalavimas prieš kreipiantis į teismą išnaudoti visas administracinės peržiūros procedūrų galimybes ir tik tada prašyti atlikti teisminę peržiūrą?

Pagal ABTĮ 33 (2) straipsnį, teismas nutartimi atsisako priimti skundą, jeigu pareiškėjas nesilaikė tai bylų kategorijai įstatymų nustatytos bylos išankstinio nagrinėjimo ne per teismą tvarkos. Nėra bendros taisyklės visiems planams ir

programoms.

Suinteresuota visuomenė, turinti įrodymų ar teisinį pagrindą manyti, kad buvo pažeistas visuomenės (viešasis) interesas, nurodytas Teritorijų planavimo įstatymo 8 (1) straipsnyje, turi teisę ginti visuomenės (viešąjį) interesą teritorijų planavime ir kreiptis į instituciją, ginančią visuomenės (viešąjį) interesą srityje, kurioje buvo padarytas visuomenės (viešojo) intereso pažeidimas, arba į prokurorą su prašymu, kad būtų ištirti galimi visuomenės (viešojo) intereso pažeidimų atvejai (Teritorijų planavimo įstatymo 49 (5) straipsnis). Taigi ginti viešąjį interesą teritorijų planavimo srityje galima kreipiantis į viešąjį interesą ginančią instituciją ar prokurorą.

4) Ar siekiant įgyti teisę pareikšti ieškinį nacionaliniuose teismuose būtina dalyvauti administracinės procedūros viešų konsultacijų etape – teikti pastabas, dalyvauti svarstymuose ir kt.?

Teritorijų planavimo dokumentų rengimo procese suinteresuotos visuomenės atstovai, kiti suinteresuoti fiziniai ir juridiniai asmenys turi teisę kreiptis į teismą dėl priimto administracinio sprendimo dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo panaikinimo tik tuo atveju, jeigu jie dalyvavo teritorijų planavimo viešinio procedūrose ir teikė skundus ar pranešimus dėl viešojo administravimo subjektų priimtų su teritorijų planavimu susijusių sprendimų ar dėl šių subjektų neveikimo teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančioms institucijoms iki skundžiamo administracinio sprendimo dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo priėmimo, jeigu viešinio procedūrų metu žinojo ar objektyviai galėjo numatyti apie savo galimai pažeidžiamas teises (Teritorijų planavimo įstatymo 49 (4) straipsnis).

Pagal Teritorijų planavimo įstatymo 37 straipsnį, pasiūlymai dėl teritorijų planavimo dokumentų planavimo organizatoriui turi būti pateikiami raštu. Planavimo organizatoriaus atsakymas per 10 darbo dienų nuo atsakymo gavimo dienos gali būti apskųstas atitinkamai teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančiai institucijai.

5) Ar yra numatytas teismo nustatomas įpareigojimas nepažeisti ieškovo teisių ar sustabdyti veiksmus, pažeidžiančius tas teises? Jei taip, kokius procesinius reikalavimus reikia įvykdyti, kad to būtų galima prašyti? Ar be bendrųjų nacionalinių nuostatų kiekvienai sričiai taikomos specialios taisyklės?

Reikalavimo užtikrinimo priemonių taikymas galimas visose administracinėse bylose. Reikalavimas gali būti užtikrinamas bet kurioje proceso stadijoje, jeigu proceso dalyvis tikėtinai pagrindžia reikalavimo pagrįstumą ir nesiėmus užtikrinimo priemonių gali būti padaryta neatitaisoma arba sunkiai atitaisoma didelė žala. Teismas arba teisėjas proceso dalyvių motyvuotu prašymu arba savo iniciatyva gali imtis priemonių reikalavimui užtikrinti. Reikalavimo užtikrinimo priemonės gali būti taikomos ir tais atvejais, kai būtina laikinai sureguliuoti padėtį, susijusią su ginčytiniais teisiniais santykiais (ABTĮ 70 straipsnis).

Teritorijų planavimo įstatymo 23 straipsnyje nustatytas specialus reguliavimas dėl valstybei svarbių projekto teritorijų planavimo dokumentų. Ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo planavimo organizatoriaus atsiliepimo į skundą pateikimo dienos teismas nutartimi išsprendžia klausimą, ar dėl paduoto skundo reikia stabdyti tolesnę valstybei svarbaus projekto teritorijų planavimo dokumento rengimo, derinimo ir tvirtinimo procedūrą (Teritorijų planavimo įstatymo 23 (5) straipsnis).

6) Kokios yra taisyklės, susijusios su išlaidomis teikiant prieštaravimą dėl teisės kreiptis į teismą šiose srityse? Kokios galimos bylos pralaimėjimo teisme pasekmės? Kokios yra apsaugos priemonės, kuriomis užtikrinama, kad išlaidos nebūtų pernelyg didelės, ir ar jos apima aiškias teisės aktų nuostatas, pagal kurias reikalaujama, kad išlaidos nebūtų pernelyg didelės?

Taikomos bendrosios Administracinių bylų teisenos įstatymo taisyklės. Jei asmuo pateikia skundą administraciniam teismui, jis turi sumokėti žyminį mokestį. Yra taikomos išimties, pavyzdžiui, bylose dėl skundų, kuriais siekiama ginti valstybės ar viešąjį interesą, bylose dėl turčinės ir neturčinės žalos, padarytos neteisėtais veiksmais ar neveikimu viešojo administravimo srityje, atlyginimo. Kitos su bylinėjimusi susijusios išlaidos: sumos, išmokėtos liudytojams, vertėjams, specialistams, ekspertams ir ekspertų organizacijoms; išlaidos advokato ar advokato padėjėjo teisinėms paslaugoms apmokėti; kitos būtinos ir pagrįstos išlaidos.

Teikdamas skundą pirmosios instancijos administraciniam teismui, pareiškėjas turi sumokėti 30 EUR žyminį mokestį (elektroninėse bylose mokama 75 procentai mokėtinos žyminio mokesčio sumos). Teikiant apeliacinį skundą dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo, žyminis mokestis yra 15 EUR. Žyminis mokestis yra vienodo dydžio visų kategorijų administracinėse bylose. Administracinis teismas, atsižvelgdamas į turčinę fizinio asmens ar fizinių asmenų grupės padėtį, gali visiškai ar iš dalies atleisti juos nuo žyminio mokesčio mokėjimo (ABTĮ 37

straipsnis).

Proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas, turi teisę gauti iš kitos proceso šalies savo išlaidų atlyginimą (ABTĮ 40 (1) straipsnis).

Yra Teisingumo ministro ir Lietuvos advokatūros advokatų tarybos pirmininko patvirtintos rekomendacijos (Teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymas Nr. 1R-85). Rekomenduojami maksimalūs išlaidų atlyginimo dydžiai apskaičiuojami naudojant koeficientus, kurie yra susieti su Vyriausybės patvirtinta minimalia mėnesio alga. Valstybės garantuojamą teisinę pagalbą teikiančių advokatų išlaidų apskaičiavimą reglamentuoja Teisingumo ministro 2020 m. spalio 16 d. įsakymas Nr. 1R-332.

Nėra aiškaus įstatyme įtvirtinto reikalavimo, kad išlaidos neturėtų būti pernelyg didelės.

1.3. Sprendimai, veikimas arba neveikimas, susiję su administracinėmis procedūromis, taikytinomis laikantis Orhuso konvencijos 7 straipsnyje nustatytą visuomenės dalyvavimo reikalavimų, susijusių su planais ir programomis, kuriems netaikytos Strateginio poveikio aplinkai vertinimo (SPAV) direktyvoje 2001/42/EB[3] nustatytos procedūros

1) Kokios yra taikytinos nacionalinės teisės aktų nuostatos dėl fizinių asmenų ir NVO teisės pareikšti ieškinį, kai jie pageidauja a) administracinės peržiūros ir b) pareikšti nacionaliniame teisme teisinį prieštaravimą dėl procedūrų, pagal kurias priimamas sprendimas, imamasi arba nesiimama veiksmų (visų pirma, kokios yra sąlygos, kurias reikia įvykdyti, ir kokie yra prieštaravimo pateikimo terminai)? Kiek veiksminga yra teisė kreiptis į nacionalinius teismus, atsižvelgiant į ESTT praktiką ir susijusią nacionalinių teismų praktiką?

Suinteresuotos visuomenės atstovai ir kiti fiziniai bei juridiniai asmenys gali būti aktyviai įtraukti į teritorijų planavimo viešinio procedūras. Šios procedūros turi būti užtikrintos visiems teritorijų planavimo dokumentams, kuriems netaikomas SPAV nutarimas, bet kuriems taikomas Teritorijų planavimo įstatymas.

Asmenų ir nevyriausybinių organizacijų dalyvavimą priimant sprendimus teritorijų planavimo procedūroje reglamentuoja Teritorijų planavimo įstatymas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. rugsėjo 18 d. nutarimas Nr. 1079 „Dėl Visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimant sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatų patvirtinimo“.

Yra įtvirtintos specialios teisės kreiptis į teismą taisyklės.

Pagal Teritorijų planavimo įstatymo 49 (4) straipsnį, suinteresuotos visuomenės atstovai, kiti suinteresuoti fiziniai ir juridiniai asmenys turi teisę kreiptis į teismą dėl priimto administracinio sprendimo dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo panaikinimo tik tuo atveju, jeigu jie:

1. dalyvavo teritorijų planavimo viešinio procedūrose ir teikė skundus ar pranešimus dėl viešojo administravimo subjektų priimtų su teritorijų planavimu susijusių sprendimų ar dėl šių subjektų neveikimo teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančioms institucijoms iki skundžiamo administracinio sprendimo dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo priėmimo, jeigu viešinio procedūrų metu žinojo ar objektyviai galėjo numatyti apie savo galimai pažeidžiamas teises;
2. dėl priežasčių, kurias teismas pripažino svarbiomis, negalėjo dalyvauti teritorijų planavimo viešinio procedūrose ir teikti skundus ar pranešimus dėl viešojo administravimo subjektų priimtų su teritorijų planavimu susijusių sprendimų ar dėl šių subjektų neveikimo teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančioms institucijoms iki skundžiamo administracinio sprendimo dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo.

Pagal Teritorijų planavimo įstatymo 49 (6) straipsnį, visuomenės (viešąjį) interesą ginantiems subjektams senaties terminas pareikšti reikalavimus dėl patvirtintų teritorijų planavimo dokumentų, jų sprendinių ar juos patvirtinančių administracinių aktų ginčijimo yra 20 darbo dienų nuo statybą leidžiančio dokumento išdavimo dienos pagal siekiamą ginčyti teritorijų planavimo dokumentą, tačiau ne vėliau kaip 2 metai nuo patvirtinto teritorijų planavimo dokumento įsigaliojimo. Šioje dalyje numatytas 2 metų senaties terminas yra naikinamas.

Skiriasi teisė kreiptis į teismą reglamentuojančios taisyklės ginčijant individualius ir norminius administracinius aktus (planai ir programos priskiriami vienai iš šių kategorijų).

Pagal ABTĮ 112 (1) straipsnį, kreiptis į administracinį teismą prašydami ištirti, ar norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį teisės aktą, turi teisę Seimo nariai, Seimo kontrolieriai, vaiko teisių apsaugos kontrolierius, lygių galimybių kontrolierius, Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės pareigūnai, bendrosios kompetencijos ir specializuoti teismai, prokurorai ir profesinės savivaldos asociacijos, įsteigtos pagal įstatymą vykdyti viešąsias funkcijas.

Kiti asmenys turi teisę prašyti administracinio teismo pradėti tyrimą, ar norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį teisės aktą, kai tame teisme yra nagrinėjama konkreti byla dėl jų teisių pažeidimo (ABTĮ 113 (1) straipsnis). Suinteresuota visuomenė neturi teisės kreiptis į teismą dėl administracinio norminio akto teisėtumo ištyrimo (dėl sprendimo dėl bendrojo plano arba specialiojo teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo).

Yra ir kitų planų ir programų, kurie nėra teritorijų planavimo dokumentai, pvz., žemės valdos projektai (žemės reformos žemėtvarkos projektai; žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektai; žemės paėmimo visuomenės poreikiams projektai; žemės konsolidacijos projektai (Žemės įstatymo 37 straipsnis); apsaugos zonų planai ir kt.

Pagal Žemės įstatymo 44 straipsnį, ginčai dėl valstybės ir savivaldybių institucijų priimtų sprendimų žemės tvarkymo klausimais nagrinėjami Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka. Žemės savininkas ar kitas naudotojas gali kreiptis į instituciją, kuri patvirtino žemėtvarkos planavimo dokumentą, dėl žalos, atsiradusios dėl valstybės ar savivaldybės institucijų veiksmų rengiant arba įgyvendinant žemėtvarkos planavimo dokumentą, atlyginimo arba kreiptis į teismą dėl žalos atlyginimo.

Žemėtvarkos planavimo dokumentų rengėjai įstatymų ir (ar) sutartyje dėl žemėtvarkos planavimo dokumentų rengimo ir įgyvendinimo nustatyta tvarka privalo atlyginti žemės savininkui ar kitam naudotojui žalą, atsiradusią dėl jų neteisėtų veiksmų rengiant arba įgyvendinant žemėtvarkos planavimo dokumentą. Žalą, atsiradusią dėl valstybės institucijų veiksmų rengiant ar įgyvendinant žemėtvarkos planavimo dokumentus, atlygina valstybė. Žalą, atsiradusią dėl savivaldybės institucijų veiksmų rengiant ar įgyvendinant žemėtvarkos planavimo dokumentus, atlygina savivaldybė. Į instituciją, priėmusią sprendimą patvirtinti žemėtvarkos planavimo dokumentą, asmuo turi kreiptis ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo tos dienos, kurią šis asmuo sužinojo apie žalos atsiradimą. Ginčai dėl žalos dydžio ir atlyginimo įstatymų nustatyta tvarka sprendžiami teisme.

Yra keletas specialių teisės aktų, reglamentuojančių visuomenės dalyvavimą. Pvz., pagal Žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektų rengimo taisyklių, patvirtintų Žemės ūkio ministro ir Aplinkos ministro 2004 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. 3D-452/D1-513, 58-61 punktus, pasiūlymus dėl žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projekto visuomenės atstovai teikia raštu projekto organizatoriui. Asmenys gautą organizatoriaus atsakymą per 10 darbo dienų gali skųsti Nacionalinei žemės tarnybai. Nacionalinės žemės tarnybos sprendimas gali būti skundžiamas teismui.

Atsižvelgiant į nacionalinę teismų praktiką, galimybė kreiptis į nacionalinius teismus gali būti laikoma veiksminga.

2) Kokia yra administracinės peržiūros (jei taikoma) ir teisminės peržiūros (jei taikoma) apimtis? Ar į ją patenka ir procesinis, ir materialinis teisėtumas?

Administraciniai teismai tikrina visų administracinių sprendimų procesinį ir materialinį teisėtumą. Teismai nagrinėja medžiagą, technines išvadas ir skaičiavimus, kai jie laikomi sprendimo dalimi. Teismas yra įpareigotas „aktyviai“ dalyvauti procese prašydamas įrodymų, kviesdamas liudytojus, ekspertus ir kt. Teismas turi neribotą sprendimo peržiūros teisę. Jis gali peržiūrėti visus ginčijamo sprendimo aspektus.

3) Ar taikomas reikalavimas prieš kreipiantis į teismą išnaudoti visas administracinės peržiūros procedūrų galimybes ir tik tada prašyti atlikti teisminę peržiūrą?

Pagal ABTĮ 33 (2) straipsnį, teismas nutartimi atsisako priimti skundą, jeigu pareiškėjas nesilaikė tai bylų kategorijai įstatymų nustatytos bylos išankstinio nagrinėjimo ne per teismą tvarkos. Nėra bendros taisyklės visiems planams ir programoms.

Suinteresuota visuomenė, turinti įrodymų ar teisinį pagrindą manyti, kad buvo pažeistas visuomenės (viešasis)

interesas, nurodytas Teritorijų planavimo įstatymo 8 (1) straipsnyje, turi teisę ginti visuomenės (viešąjį) interesą teritorijų planavime ir kreiptis į instituciją, ginančią visuomenės (viešąjį) interesą srityje, kurioje buvo padarytas visuomenės (viešojo) intereso pažeidimas, arba į prokurorą su prašymu, kad būtų ištirti galimi visuomenės (viešojo) intereso pažeidimų atvejai (Teritorijų planavimo įstatymo 49 (5) straipsnis). Taigi ginti viešąjį interesą teritorijų planavimo srityje galima kreipiantis į viešąjį interesą ginančią instituciją ar prokurorą.

4) Ar siekiant įgyti teisę pareikšti ieškinį nacionaliniuose teismuose būtina dalyvauti administracinės procedūros viešų konsultacijų etape – teikti pastabas, dalyvauti svarstymuose ir kt.?

Teritorijų planavimo dokumentų rengimo procese suinteresuotos visuomenės atstovai, kiti suinteresuoti fiziniai ir juridiniai asmenys turi teisę kreiptis į teismą dėl priimto administracinio sprendimo dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo panaikinimo tik tuo atveju, jeigu jie dalyvavo teritorijų planavimo viešinimo procedūrose ir teikė skundus ar pranešimus dėl viešojo administravimo subjektų priimtų su teritorijų planavimu susijusių sprendimų ar dėl šių subjektų neveikimo teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančioms institucijoms iki skundžiamo administracinio sprendimo dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo priėmimo, jeigu viešinimo procedūrų metu žinojo ar objektyviai galėjo numatyti apie savo galimai pažeidžiamas teises (Teritorijų planavimo įstatymo 49 (4) straipsnis).

Keliuose specialiuose teisės aktuose administracinė peržiūros reikalavimas numatytas kaip sąlyga kreiptis į teismą. Pvz., pasiūlymus dėl žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projekto visuomenės atstovai teikia raštu projekto organizatoriui. Asmenys gautą organizatoriaus atsakymą per 10 darbo dienų gali skusti Nacionalinei žemės tarnybai. Nacionalinės žemės tarnybos sprendimas gali būti skundžiamas teismui. Pagal Teritorijų planavimo įstatymo 37 straipsnį, pasiūlymai dėl teritorijų planavimo dokumentų planavimo organizatoriui turi būti pateikiami raštu. Planavimo organizatoriaus atsakymas per 10 darbo dienų nuo atsakymo gavimo dienos gali būti apskustas atitinkamai teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančiai institucijai.

5) Ar yra numatytas teismo nustatomas įpareigojimas nepažeisti ieškovo teisių ar sustabdyti veiksmus, pažeidžiančius tas teises? Jei taip, kokius procesinius reikalavimus reikia įvykdyti, kad to būtų galima prašyti? Ar be bendrųjų nacionalinių nuostatų kiekvienai sričiai taikomos specialios taisyklės?

Reikalavimo užtikrinimo priemonių taikymas galimas visose administracinėse bylose. Reikalavimas gali būti užtikrinamas bet kurioje proceso stadijoje, jeigu proceso dalyvis tikėtina pagrindžia reikalavimo pagrįstumą ir nesiėmus užtikrinimo priemonių gali būti padaryta neatitaisoma arba sunkiai atitaisoma didelė žala. Teismas arba teisėjas proceso dalyvių motyvuotu prašymu arba savo iniciatyva gali imtis priemonių reikalavimui užtikrinti. Reikalavimo užtikrinimo priemonės gali būti taikomos ir tais atvejais, kai būtina laikinai sureguliuoti padėtį, susijusią su ginčytiniais teisiniais santykiais (ABTĮ 70 straipsnis).

Teritorijų planavimo įstatymo 23 straipsnyje nustatytas specialus reguliavimas dėl valstybei svarbių projekto teritorijų planavimo dokumentų. Ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo planavimo organizatoriaus atsiliepimo į skundą pateikimo dienos teismas nutartimi išsprendžia klausimą, ar dėl paduoto skundo reikia stabdyti tolesnę valstybei svarbaus projekto teritorijų planavimo dokumento rengimo, derinimo ir tvirtinimo procedūrą (Teritorijų planavimo įstatymo 23 (5) straipsnis).

6) Kokios yra taisyklės, susijusios su išlaidomis teikiant prieštaravimą dėl teisės kreiptis į teismą šiose srityse? Kokios galimos bylos pralaimėjimo teisme pasekmės? Kokios yra apsaugos priemonės, kuriomis užtikrinama, kad išlaidos nebūtų pernelyg didelės, ir ar jos apima aiškias teisės aktų nuostatas, pagal kurias reikalaujama, kad išlaidos nebūtų pernelyg didelės?

Taikomos bendrosios Administracinių bylų teisenos įstatymo taisyklės. Jei asmuo pateikia skundą administraciniam teismui, jis turi sumokėti žyminį mokesť. Yra taikomos išimties, pavyzdžiui, bylose dėl skundų, kuriais siekiama ginti valstybės ar viešąjį interesą, bylose dėl turtinės ir neturtinės žalos, padarytos neteisėtais veiksmais ar neveikimu viešojo administravimo srityje, atlyginimo. Kitos su bylinėjimusi susijusios išlaidos: sumos, išmokėtos liudytojams, vertėjams, specialistams, ekspertams ir ekspertų organizacijoms; išlaidos advokato ar advokato padėjėjo teisinėms paslaugoms apmokėti; kitos būtinos ir pagrįstos išlaidos.

Teikdamas skundą pirmosios instancijos administraciniam teismui, pareiškėjas turi sumokėti 30 EUR žyminį mokesť (elektroninėse bylose mokama 75 procentai mokėtinos žyminio mokesčio sumos). Teikiant apeliacinį skundą dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo, žyminis mokesťis yra 15 EUR. Žyminis mokesťis yra vienodo dydžio visų kategorijų administracinėse bylose. Administracinis teismas, atsižvelgdamas į turtinę fizinio asmens ar

fizinių asmenų grupės padėtį, gali visiškai ar iš dalies atleisti juos nuo žyminio mokesčio mokėjimo (ABTĮ 37 straipsnis).

Nėra aiškaus įstatyme įtvirtinto reikalavimo, kad išlaidos neturėtų būti pernelyg didelės.

1.4. Sprendimai, veikimas arba neveikimas, taip pat susiję su planais ir programomis, kuriuos reikia parengti pagal ES aplinkos apsaugos teisės aktus[4]

1) Kokios yra taikytinos nacionalinės teisės aktų nuostatos dėl fizinių asmenų ir NVO teisės pareikšti ieškinį, kai jie pageidauja a) administracinės peržiūros ir b) pareikšti nacionaliniame teisme teisinį prieštaravimą dėl plano turinio (visų pirma, kokios yra sąlygos, kurias reikia įvykdyti, ir kokie yra prieštaravimo pateikimo terminai)? Kiek veiksminga yra teisė kreiptis į nacionalinius teismus, atsižvelgiant į ESTT praktiką ir susijusių nacionalinių teismų praktiką?

Planų ir programų rengimo procedūra nepriklauso nuo to, ar tokių planų ir programų rengimo pagrindas yra ES, tarptautinė ar nacionalinė teisė. Administracinės peržiūros ar kreipimosi į teismą galimybė priklauso nuo dokumento rūšies ir jo teisinio statuso.

Skiriasi teisė kreiptis į teismą reglamentuojančios taisyklės ginčijant individualius ir norminius administracinius aktus. Pagal ABTĮ 112 (1) straipsnį, kreiptis į administracinį teismą prašydami ištirti, ar norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį teisės aktą, turi teisę Seimo nariai, Seimo kontrolieriai, vaiko teisių apsaugos kontrolierius, lygių galimybių kontrolierius, Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės pareigūnai, bendrosios kompetencijos ir specializuoti teismai, prokurorai ir profesinės savivaldos asociacijos, įsteigtos pagal įstatymą vykdyti viešąsias funkcijas.

Kiti asmenys turi teisę prašyti administracinio teismo pradėti tyrimą, ar norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį teisės aktą, kai tame teisme yra nagrinėjama konkreti byla dėl jų teisių pažeidimo (ABTĮ 113 (1) straipsnis). Asmenys turi teisę prašyti norminio (norminio) administracinio akto peržiūros tik tuo atveju, jei teisme yra nagrinėjama byla dėl jų teisių pažeidimo.

Pagal Aplinkos apsaugos įstatymo 7 (8) straipsnį, vienas arba daugiau fizinių ar juridinių asmenų, suinteresuota visuomenė turi teisę paduoti skundą (prašymą), reikalaujanti imtis atitinkamų veiksmų, kad būtų išvengta ar sumažinta žala aplinkai arba atkurta iki pradinės aplinkos būklė, ir reikalaujanti nubausti asmenis, kaltus dėl kenksmingo poveikio aplinkai, ir pareigūnus, kurių priimti sprendimai ar veiksmai (neveikimas) pažeidė piliečių, suinteresuotos visuomenės, kitų juridinių ir fizinių asmenų teises ar įstatymų saugomus interesus.

Asmenys turi teisę pateikti skundą aplinkos apsaugos srityje ir prašyti teismo pradėti norminio administracinio akto peržiūrą.

Jei yra specialus teritorijų planavimo dokumentas ar detalusis planas, informavimo, konsultavimosi ir dalyvavimo tvarką reglamentuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. rugsėjo 18 d. nutarimas Nr. 1079 „Dėl Visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimančios sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatų patvirtinimo“.

Yra specialus teisės aktas, nustatantis taisyklės dėl visuomenės informavimo ir dalyvavimo priimančios sprendimus rengiant oro, vandens apsaugos bei atliekų tvarkymo planus ir programas (patvirtintas 2005 m. aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-381). Pagal šio įsakymo 8 punktą, visuomenės atstovai turi teisę teikti pasiūlymus planą ar programą rengiančiai institucijai. Pagal įsakymo 12 ir 13 punktus, pasiūlymus pateikusiems asmenims institucija pateikia pagrįstą atsakymą ir informuoja visuomenę apie plano ar programos priėmimą ir priežastis įstaigos interneto svetainėje.

Minėtuose teisės aktuose nėra jokių kitų specialių taisyklių dėl teisės kreiptis į teismą,

2) Ar plano arba programos priėmimo forma turi įtakos teisei pareikšti ieškinį (taip pat žr. 2.5 punktą)?

Skiriasi teisė kreiptis į teismą reglamentuojančios taisyklės ginčijant individualius ir norminius administracinius aktus. Pagal ABTĮ 112 (1) straipsnį, kreiptis į administracinį teismą prašydami ištirti, ar norminis administracinis

aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį teisės aktą, turi teisę Seimo nariai, Seimo kontrolieriai, vaiko teisių apsaugos kontrolierius, lygių galimybių kontrolierius, Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės pareigūnai, bendrosios kompetencijos ir specializuoti teismai, prokurorai ir profesinės savivaldos asociacijos, įsteigtos pagal įstatymą vykdyti viešąsias funkcijas.

Kiti asmenys turi teisę prašyti administracinio teismo pradėti tyrimą, ar norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį teisės aktą, kai tame teisme yra nagrinėjama konkreti byla dėl jų teisių pažeidimo (ABTĮ 113 (1) straipsnis). Asmenys turi teisę prašyti norminio (norminio) administracinio akto peržiūros tik tuo atveju, jei teisme yra nagrinėjama byla dėl jų teisių pažeidimo.

3) Kokia yra administracinės peržiūros (jei taikoma) ir teisminės peržiūros (jei taikoma) apimtis? Ar į ją patenka ir procesinis, ir materialinis teisėtumas?

Administraciniai teismai tikrina visų administracinių sprendimų procesinį ir materialinį teisėtumą. Teismai nagrinėja medžiagą, technines išvadas ir skaičiavimus, kai jie laikomi sprendimo dalimi. Teismas yra įpareigotas „aktyviai“ dalyvauti procese prašydamas įrodymų, kviesdamas liudytojus, ekspertus ir kt. Teismas turi neribotą sprendimo peržiūros teisę. Jis gali peržiūrėti visus ginčijamo sprendimo aspektus.

4) Ar taikomas reikalavimas prieš kreipiantis į teismą išnaudoti visas administracinės peržiūros procedūrų galimybes ir tik tada prašyti atlikti teisminę peržiūrą?

Nėra bendros taisyklės, kad prieš kreipiantis į teismą būtina pasinaudoti administracinės peržiūros procedūra. Reikalavimas pasinaudoti administracinės peržiūros procedūra numatytas specialiuose teisės aktuose.

Jeigu tai yra teritorijų planavimo dokumentas, Teritorijų planavimo įstatymo 49 straipsnio 4 dalyje nustatytas reikalavimas dalyvauti teritorijų planavimo viešinimo procedūrose, taip pat pasinaudoti administracinės peržiūros procedūra.

Jei tai yra planai ir programos oro, vandens apsaugos bei atliekų tvarkymo srityse, kurioms taikomas aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-381, pasiūlymų pateikimas planą ar programą rengiančiai institucijai yra reikalavimas kreiptis į teismą.

5) Ar siekiant įgyti teisę pareikšti ieškinį nacionaliniuose teismuose būtina dalyvauti administracinės procedūros viešų konsultacijų etape – teikti pastabas, dalyvauti svarstymuose ir kt.?

Teritorijų planavimo dokumentų rengimo procese suinteresuotos visuomenės atstovai, kiti suinteresuoti fiziniai ir juridiniai asmenys turi teisę kreiptis į teismą dėl priimto administracinio sprendimo dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo panaikinimo tik tuo atveju, jeigu jie dalyvavo teritorijų planavimo viešinimo procedūrose ir teikė skundus ar pranešimus dėl viešojo administravimo subjektų priimtų su teritorijų planavimu susijusių sprendimų ar dėl šių subjektų neveikimo teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančioms institucijoms iki skundžiamo administracinio sprendimo dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo priėmimo, jeigu viešinimo procedūrų metu žinojo ar objektyviai galėjo numatyti apie savo galimai pažeidžiamas teises (Teritorijų planavimo įstatymo 49 (4) straipsnis).

6) Ar yra tam tikri pagrindai / argumentai, kurie nevertinami (atmetami) teisminės peržiūros etape?

Pagal ABTĮ 3 straipsnį, administracinis teismas sprendžia viešojo administravimo srities ginčus. Teismas nevertina ginčijamo teisės akto ir veiksmų (neveikimo) politinio ar ekonominio tikslingumo požiūriu, o tik nustato, ar konkrečiu atveju nebuvo pažeistas įstatymas ar kitas teisės aktas, ar viešojo administravimo subjektas neviršijo kompetencijos, taip pat ar teisės aktas arba veiksmas (neveikimas) neprieštarauja tikslams ir uždaviniams, dėl kurių institucija buvo įsteigta ir gavo įgaliojimus.

Skunde pateikti argumentai administracinio teismo nesaisto. Teismui nustatyta pareiga „aktyviai“ dalyvauti procese. Jis gali peržiūrėti visus ginčijamo sprendimo aspektus.

7) Kaip nacionalinės jurisdikcijos srityje taikomi sąžiningumo ir nešališkumo principai?

Pagal ABTĮ, kiekviena šalis procese turi vienodas procesines teises.

Teismas turi išaiškinti proceso dalyviams jų procesines teises ir pareigas, įspėti dėl procesinių veiksmų atlikimo

arba neatlikimo pasekmių ir padėti šiems asmenims įgyvendinti jų procesines teises (ABTĮ 12 straipsnis). Administraciniai teismai turi pareigą teikti išaiškinimus šalims, siekiant užtikrinti, kad visos šalys turėtų vienodas galimybes pateikti savo argumentus ir pateikti įrodymus.

8) Kaip nacionalinės teisės aktuose taikoma sąvoka „laiku“?

Yra keletas kategorijų bylų, kurios turi būti išspręstos per specialiuose įstatymuose nustatytus terminus (pvz., bylos dėl atsisakymo išduoti leidimus gyventi ir dirbti Lietuvoje arba tokių leidimų panaikinimo, atsisakymo suteikti prieglobstį ar jo panaikinimo; bylos dėl valstybės ar savivaldybės tarnautojo atleidimo). Aplinkos apsaugos bylos nepriskiriamos skubiai nagrinėtinoms byloms.

Administracinių bylų teisenos įstatymas nustato terminus teismui ir šalims. Pvz., gavus teisme skundą (prašymą, pareiškimą), administracinio teismo pirmininkas ar teisėjas jo priėmimo klausimą išsprendžia ne vėliau kaip per 7 darbo dienas (ABTĮ 33 (1) straipsnis); pasiruošimas nagrinėti administracinę bylą teisme paprastai turi būti baigtas ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo skundo (prašymo, pareiškimo) priėmimo dienos (ABTĮ 64 (2) straipsnis); prašymą dėl reikalavimo užtikrinimo teisėjas arba teismas išnagrinėja ne vėliau kaip per tris darbo dienas po jo gavimo, atsakovui ir kitiems proceso dalyviams apie tai nepranešama (ABTĮ 70 (4) straipsnis); teismas, išnagrinėjęs bylą, gali atidėti teismo sprendimo priėmimą ir paskelbimą ne ilgiau kaip dvidešimčiai darbo dienų, o išnagrinėjęs bylą dėl norminio administracinio akto teisėtumo, – ne ilgiau kaip vienam mėnesiui (ABTĮ 84 (5) straipsnis); pareiškėjas turi teisę tikslinti, pakeisti skundo (prašymo, pareiškimo) pagrindą ar dalyką per keturiolika kalendorinių dienų nuo proceso šalių atsiliepimų gavimo dienos (ABTĮ 50 (3) straipsnis); atsakovas per nurodytą terminą, paprastai ne trumpesnę kaip keturiolika kalendorinių dienų nuo skundo (prašymo, pareiškimo) nuorašo (skaitmeninės kopijos) gavimo dienos, turi pateikti teismui atsiliepimą (ABTĮ 67 (1) straipsnis).

Teritorijų planavimo įstatymas ir kiti jį įgyvendinimo teisės aktai nustato konkretaus plano organizatoriaus, įstaigų ir visuomenės, dalyvaujančių planavimo procedūroje, veiksmų atlikimo terminus. Pvz., pagal Teritorijų planavimo įstatymo 25 (4) straipsnį, prieš pradėdamas rengti kompleksinio teritorijų planavimo dokumentą, planavimo organizatorius ar jo įgaliotas asmuo Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka raštu kreipiasi į Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėse nurodytas institucijas, kad šios per 15 darbo dienų (dėl savivaldybės lygmens ir vietovės lygmens teritorijų planavimo dokumentų – per 10 darbo dienų) nuo prašymo gavimo dienos pateiktų planavimo sąlygas. Jeigu planavimo sąlygos per nustatytą terminą nebuvo išduotos ir planavimo organizatoriui apie neišdavimo priežastis nepranešta, planavimo organizatorius turi teisę pradėti rengti kompleksinio teritorijų planavimo dokumentą; pagal Teritorijų planavimo įstatymo 37 (2) straipsnį, planavimo organizatoriaus atsakymas per 10 darbo dienų nuo atsakymo gavimo dienos gali būti apskųstas atitinkamai teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančiai institucijai ir kt.

9) Ar yra numatytas teismo nustatomas įpareigojimas nepažeisti ieškovo teisių ar sustabdyti veiksmus, pažeidžiančius tas teises? Jei taip, kokius procesinius reikalavimus reikia įvykdyti, kad to būtų galima prašyti? Ar be bendrųjų nacionalinių nuostatų kiekvienai sričiai taikomos specialios taisyklės?

Reikalavimo užtikrinimo priemonių taikymas galimas visose administracinėse bylose. Reikalavimas gali būti užtikrinamas bet kurioje proceso stadijoje, jeigu proceso dalyvis tikėtinau pagrindžia reikalavimo pagrįstumą ir nesiėmus užtikrinimo priemonių gali būti padaryta neatitaisoma arba sunkiai atitaisoma didelė žala. Teismas gali imtis priemonių reikalavimui užtikrinti proceso dalyvių motyvuotu prašymu arba savo iniciatyva. Reikalavimo užtikrinimo priemonės gali būti taikomos ir tais atvejais, kai būtina laikinai sureguliuoti padėtį, susijusią su ginčytiniais teisiniais santykiais (ABTĮ 70 straipsnis).

Teritorijų planavimo įstatymo 23 straipsnyje nustatytas specialus reguliavimas dėl valstybei svarbių projekto teritorijų planavimo dokumentų. Ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo planavimo organizatoriaus atsiliepimo į skundą pateikimo dienos teismas nutartimi išsprendžia klausimą, ar dėl paduoto skundo reikia stabdyti tolesnę valstybei svarbaus projekto teritorijų planavimo dokumento rengimo, derinimo ir tvirtinimo procedūrą (Teritorijų planavimo įstatymo 23 (5) straipsnis).

10) Kokios yra taisyklės, susijusios su išlaidomis teikiant prieštaravimą dėl teisės kreiptis į teismą šiose srityse? Kokios galimos bylos pralaimėjimo teisme pasekmės? Kokios yra apsaugos priemonės, kuriomis užtikrinama, kad išlaidos nebūtų pernelyg didelės, ir ar jos apima aiškias teisės aktų nuostatas, pagal kurias reikalaujama, kad išlaidos nebūtų pernelyg didelės?

Taikomos bendrosios Administracinių bylų teisenos įstatymo taisyklės. Jei asmuo pateikia skundą administraciniam

teismui, jis turi sumokėti žyminį mokestį. Yra taikomos išimtys, pavyzdžiui, bylose dėl skundų, kuriais siekiama ginti valstybės ar viešąjį interesą, bylose dėl turtinės ir neturtinės žalos, padarytos neteisėtais veiksmais ar neveikimu viešojo administravimo srityje, atlyginimo. Kitos su bylinėjimusi susijusios išlaidos: sumos, išmokėtos liudytojams, vertėjams, specialistams, ekspertams ir ekspertų organizacijoms; išlaidos advokato ar advokato padėjėjo teisinėms paslaugoms apmokėti; kitos būtinos ir pagrįstos išlaidos.

Teikdamas skundą pirmosios instancijos administraciniam teismui, pareiškėjas turi sumokėti 30 EUR žyminį mokestį (elektroninėse bylose mokama 75 procentai mokėtinos žyminio mokesčio sumos). Teikiant apeliacinį skundą dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo, žyminis mokestis yra 15 EUR. Žyminis mokestis yra vienodo dydžio visų kategorijų administracinėse bylose. Administracinis teismas, atsižvelgdamas į turtinę fizinio asmens ar fizinių asmenų grupės padėtį, gali visiškai ar iš dalies atleisti juos nuo žyminio mokesčio mokėjimo (ABTĮ 37 straipsnis).

Nėra aiškaus įstatyme įtvirtinto reikalavimo, kad išlaidos neturėtų būti pernelyg didelės.

1.5. Vykdomojo pobūdžio teisės aktai ir (arba) teisiškai privalomi bendro taikymo norminiai aktai, naudojami ES aplinkos apsaugos teisės aktams ir susijusiems ES teisės aktams įgyvendinti^[5]

1) Kokios yra taikytinos nacionalinės teisės aktų nuostatos dėl fizinių asmenų ir NVO teisės pareikšti ieškinį, kai jie pageidauja a) administracinės peržiūros ir b) pareikšti nacionaliniame teisme teisinį prieštaravimą dėl procedūros, pagal kurią priimamas sprendimas (arba dėl jo turinio), imamas arba nesiimama veiksmų dėl nacionalinio reglamentuojamojo pobūdžio teisės akto (visų pirma, kokios yra sąlygos, kurias reikia įvykdyti, ir kokie yra prieštaravimo pateikimo terminai)? Kiek veiksminga yra teisė kreiptis į nacionalinius teismus, atsižvelgiant į ESTT praktiką ir visą susijusių nacionalinių teismų praktiką?

ES aplinkosaugos srities norminiai aktai įgyvendinami įstatymais, Vyriausybės nutarimais ir sprendimais, ministrų, Vyriausybės įstaigų ir kitų valstybės institucijų bei organų ir kolegialių institucijų vadovų norminiais aktais, savivaldybių institucijų norminiais aktais. Šie aktai yra norminiai teisės aktai. Tik Konstitucijoje ir Administracinių bylų teisenos įstatyme numatyti subjektai turi teisę ginčyti norminius teisės aktus teismuose.

Pagal Konstitucijos 105 straipsnį, Konstitucinis Teismas nagrinėja ir priima sprendimą, ar Lietuvos Respublikos Konstitucijai neprieštarauja Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti Seimo priimti aktai. Konstitucinis Teismas taip pat nagrinėja, ar neprieštarauja Konstitucijai ir įstatymams:

1. Respublikos Prezidento aktai;
2. Respublikos Vyriausybės aktai.

Į Konstitucinį Teismą turi teisę kreiptis Respublikos Prezidentas, Vyriausybė, ne mažiau kaip 1/5 visų Seimo narių ir teismai. Kiekvienas asmuo turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl minėtų teisės aktų konstitucingumo, jeigu jis mano, kad jų pagrindu priimtas sprendimas pažeidė šio asmens konstitucines teises ar laisves ir šis asmuo išnaudojo visas teisinės gynybos priemones. Asmuo turi teisę paduoti Konstituciniam Teismui prašymą, jeigu ginčijamų teisės aktų pagrindu priimtas sprendimas pažeidė šio asmens konstitucines teises ar laisves, yra priimtas galutinis ir neskundžiamas bendrosios kompetencijos arba administracinio teismo sprendimas, t. y. nebėra galimybių toliau ginti pažeistų asmens teisių ar laisvių bendrosios kompetencijos teismuose ar administraciniuose teismuose. Skundas dėl pažeistų teisių ir laisvių gynimo gali būti paduotas, jei nuo galutinio neskundžiamo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos nepraėjo daugiau kaip keturi mėnesiai.

Pagal ABTĮ 112 (1) straipsnį, kreiptis į administracinį teismą prašydami ištirti, ar norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį teisės aktą, turi teisę Seimo nariai, Seimo kontrolieriai, vaiko teisių apsaugos kontrolierius, lygių galimybių kontrolierius, Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės pareigūnai, bendrosios kompetencijos ir specializuoti teismai, prokurorai ir profesinės savivaldos asociacijos, įsteigtos pagal įstatymą vykdyti viešąsias funkcijas. Kad būtų ištirta, ar savivaldybių administravimo subjekto priimtas norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį teisės aktą, su pareiškimu į administracinį teismą turi teisę kreiptis ir savivaldybių veiklos priežiūrą vykdančios Vyriausybės atstovai (ABTĮ 112 (2) straipsnis).

Kiti asmenys turi teisę prašyti administracinio teismo pradėti tyrimą, ar norminis administracinis aktas (ar jo dalis)

atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį teisės aktą, kai tame teisme yra nagrinėjama konkreti byla dėl jų teisių pažeidimo (ABTĮ 113 (1) straipsnis).

Asmenys turi teisę prašyti iširti norminio administracinio akto teisėtumą tik tuo atveju, jei teisme yra nagrinėjama byla dėl jų teisių pažeidimo. Teisė pateikti Konstituciniam Teismui prašymą dėl Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų Seimo, Vyriausybės ar Respublikos Prezidento priimtų aktų konstitucingumo taip pat suteikiama kiekvienam asmeniui, jei jis mano, kad sprendimas, priimtas tokio teisės akto pagrindu, pažeidė jo konstitucines teises ar laisves, ir asmuo išnaudojo visas teises gynbos priemones.

2) Kokia yra administracinės peržiūros (jei taikoma) ir teisminės peržiūros (jei taikoma) apimtis? Ar į ją patenka ir procesinis, ir materialinis teisėtumas?

Teismų kompetencija dėl norminių (norminių) aktų peržiūros yra tokia pati kaip ir kitose administracinėse bylose. Teismai tikrina tiek procesinį, tiek materialų ginčijamo norminio akto teisėtumą.

3) Ar taikomas reikalavimas prieš kreipiantis į teismą išnaudoti visas administracinės peržiūros procedūrų galimybes ir tik tada prašyti atlikti teisminę peržiūrą?

Konstituciniam skundai nustatytas reikalavimas – visų teisinių gynbos priemonių išnaudojimas. Pasinaudojimo administracinės peržiūros procedūra reikalavimas nustatytas ginčijant teritorijų planavimo dokumentus (bendruosius planus, specialiuosius planus).

4) Ar siekiant įgyti teisę pareikšti ieškinį nacionaliniuose teismuose būtina dalyvauti administracinės procedūros viešų konsultacijų etape – teikti pastabas, dalyvauti svarstymuose ir kt.?

Teisėkūros pagrindų įstatymas įtvirtina konsultavimosi su visuomene principą. Pagal Teisėkūros įstatymo 7 straipsnį, visuomenė turi teisę teikti pasiūlymus dėl Teisės aktų informacinėje sistemoje paskelbtų teisėkūros iniciatyvų ir teisės aktų projektų, taip pat dėl galiojančio teisinio reguliavimo, kurio poveikio ex post vertinimas atliekamas. Su visuomene turi būti konsultuojamasi laiku ir dėl esminių klausimų (konsultavimosi efektyvumas), taip pat tiek, kiek yra būtina (konsultavimosi proporcingumas). Konsultavimosi su visuomene būdus ir rezultatų įforminimo būdus pasirenka konsultavimąsi su visuomene inicijuojantys subjektai. Informacija apie konsultavimosi su visuomene rezultatus turi būti teikiama teisės aktą priimančiam subjektui. Dalyvavimas konsultavimosi su visuomene etape nėra būtinas.

Jei specialiaame teisės akte nustatytas dalyvavimo viešo konsultavimosi etape reikalavimas, tai yra reikalavimas kreipiantis į teismus.

Teritorijų planavimo dokumentų rengimo procese suinteresuotos visuomenės atstovai, kiti suinteresuoti fiziniai ir juridiniai asmenys turi teisę kreiptis į teismą dėl priimto administracinio sprendimo dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo panaikinimo tik tuo atveju, jeigu jie dalyvavo teritorijų planavimo viešinio procedūrose ir teikė skundus ar pranešimus dėl viešojo administravimo subjektų priimtų su teritorijų planavimu susijusių sprendimų ar dėl šių subjektų neveikimo teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančioms institucijoms iki skundžiamo administracinio sprendimo dėl teritorijų planavimo dokumento patvirtinimo priėmimo, jeigu viešinio procedūrų metu žinojo ar objektyviai galėjo numatyti apie savo galimai pažeidžiamas teises (Teritorijų planavimo įstatymo 49 (4) straipsnis).

Pagal Teritorijų planavimo įstatymo 37 straipsnį, pasiūlymai dėl teritorijų planavimo dokumentų planavimo organizatoriui turi būti pateikiami raštu. Planavimo organizatoriaus atsakymas per 10 darbo dienų nuo atsakymo gavimo dienos gali būti apskųstas atitinkamai teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą atliekančiai institucijai.

5) Ar yra numatytas teismo nustatomas įpareigojimas nepažeisti ieškovo teisių ar sustabdyti veiksmus, pažeidžiančius tas teises? Jei taip, kokius procesinius reikalavimus reikia įvykdyti, kad to būtų galima prašyti? Ar be bendrųjų nacionalinių nuostatų kiekvienai sričiai taikomos specialios taisyklės?

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 67-2 straipsnį, atsižvelgdamas į pareiškėjo pateiktą motyvuotą prašymą sustabdyti teismo sprendimo vykdymą, Konstitucinis Teismas gali sustabdyti teismo sprendimo vykdymą išimtiniais atvejais, kai dėl teismo sprendimo vykdymo būtų neatitaisomai pažeistos pareiškėjo konstitucinės teisės ar laisvės arba kai tai būtina dėl viešojo intereso. Prašymas sustabdyti teismo sprendimo vykdymą turi būti pateiktas kartu su prašymu iširti, ar teisės aktas atitinka Konstituciją arba įstatymus.

Pagal Konstitucinio Teismo 26 straipsnį, tais atvejais, kai Konstitucinis Teismas gauna Respublikos Prezidento teikimą arba Seimo nutarimą, ne vėliau kaip per 3 dienas turi būti atliktas išankstinis tos medžiagos tyrimas. Jeigu Konstitucinis Teismas priima sprendimą priimti nagrinėti prašymą, Konstitucinio Teismo pirmininkas turi pranešti tai, kad akto galiojimas sustabdomas nuo pranešimo oficialaus paskelbimo Teisės aktų registre dienos iki Konstitucinio Teismo nutarimo dėl šios bylos paskelbimo.

Pagal ABTĮ 70 (3) straipsnį, reikalavimo užtikrinimo priemonės gali būti:

1. draudimas atlikti tam tikrus veiksmus;
2. išieškojimo pagal vykdomąjį dokumentą sustabdymas;
3. ginčijamo individualaus teisės akto, taip pat ir suteikiančio kitam asmeniui (ne pareiškėjui) subjektines teises, galiojimo laikinas sustabdymas;
4. kitos teismo ar teisėjo taikomos priemonės.

Administraciniai teismai neturi galimybės sustabdyti ginčijamo norminio teisės akto galiojimo, iki kol bus paskelbtas įsiteisėjęs administracinio teismo sprendimas dėl atitinkamo norminio administracinio akto (jo dalies) pripažinimo neteisėtu. Prireikus administracinis teismas gali sustabdyti pripažinto neteisėtu norminio administracinio akto (ar jo dalies) galiojimą iki teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos (ABTĮ 118 (3) straipsnis).

6) Kokios yra taisyklės, susijusios su išlaidomis teikiant prieštaravimą dėl teisės kreiptis į teismą šiose srityse? Kokios galimos bylos pralaimėjimo teisme pasekmės? Kokios yra apsaugos priemonės, kuriomis užtikrinama, kad išlaidos nebūtų pernelyg didelės, ir ar jos apima aiškias teisės aktų nuostatas, pagal kurias reikalaujama, kad išlaidos nebūtų pernelyg didelės?

Jei asmuo pateikia skundą administraciniam teismui dėl savo teisių ar interesų pažeidimo, taikomos bendros Administracinių bylų teisenos įstatymo taisyklės dėl žyminio mokesčio ir kitų išlaidų.

Kai pateikiamas abstraktus prašymas iširti norminio administracinio akto teisėtumą, žyminis mokestis nereikalaujamas.

Pagal Konstitucinio Teismo 39 straipsnį, dalyvaujančių byloje institucijų atstovų patirtas išlaidas, susijusias su buvimu ir dalyvavimu Konstitucinio Teismo teisenoje, apmoka institucijos ir įstaigos, kurioms jie atstovauja. Konstituciniam Teismui pripažinus, kad įstatymas ar kitas Seimo priimtas aktas, Respublikos Prezidento aktas ar Vyriausybės aktas, kurio pagrindu priimtas asmens konstitucines teises ar laisves pažeidžiantis sprendimas, prieštarauja Konstitucijai arba įstatymams, pareiškėjo patirtas būtinas ir pagrįstas išlaidas, susijusias su dalyvavimu Konstitucinio Teismo teisenoje, apmoka valstybės institucija, kurios priimtas teisės aktas (jo dalis) pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai. Vyriausybė ar jos įgaliota institucija nustato išlaidų, susijusių su dalyvavimu Konstitucinio Teismo teisenoje, atlyginimo didžiausius dydžius ir jų mokėjimo tvarką. Maksimalūs kompensuojamų išlaidų dydžiai nustatyti Teisingumo ministro 2019 m. įsakymu Nr. 1R-261.

7) Ar galima nacionaliniame teisme pareikšti teisinį prieštaravimą dėl bet kurio susijusio ES teisės akto, siekiant įvertinti jo galiojimą pagal SESV 267 straipsnį, ir, jei taip, kaip tai padaryti^[6]?

Tik Administracinių bylų teisenos įstatyme numatyti subjektai gali tiesiogiai pateikti skundą teismui dėl nacionalinių norminių teisės aktų teisėtumo.

Kiti subjektai turi teisę prašyti teismo kreiptis į administracinį teismą, kad būtų patikrinta, ar norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės nutarimą, kai teisme nagrinėjama konkreti byla dėl jų teisių pažeidimo.

Yra tik viena galimybė kreiptis į teismą tiesiogiai dėl Europos Komisijos sprendimo, numatyto Administracinių bylų teisenos įstatyme – Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija prašymą kreiptis į kompetentingą Europos Sąjungos teisminę instituciją dėl Europos Komisijos sprendimo paduoda Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui. Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme nustatytais atvejais (ABTĮ 122¹ straipsnis). Išnagrinėjęs prašymą dėl Europos Komisijos sprendimo, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas priima vieną iš šių sprendimų: 1) kreiptis į kompetentingą Europos Sąjungos teisminę instituciją su prašymu priimti prejudicinį sprendimą pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnį; 2) atmesti Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos prašymą dėl Europos Komisijos sprendimo (ABTĮ 122³ straipsnis).

Kitais atvejais teismas kreipiasi į kompetentingą Europos Sąjungos teisminę instituciją prašydamas prejudicinio

sprendimo dėl Europos Sąjungos teisės aktų aiškinimo ar galiojimo. Kiekviena proceso šalis gali prašyti teismo kreiptis į kompetentingą Europos Sąjungos teisminę instituciją dėl prejudicinio sprendimo, tačiau tai yra teismo diskrecija.

[1] Ši bylų kategorija atspindi naujausią ESTT praktiką. Tai, pavyzdžiui, Protect C-664/15 (EU:C:2017:987), Slovakijos rudųjų lokių byla C-240/09 (EU:C:2011:125), žr. [Komisijos pranešimą C/2017/2616](#) dėl teisės kreiptis į teismą aplinkosaugos klausimais, OL C 275, 2017 8 18, p. 1.

[2] SPAV direktyva yra susijusi su planais ir programomis. Jiems taip pat taikomas Orhuso konvencijos 7 straipsnis ir 9 straipsnio 3 dalis.

[3] Pavyzdį, kai planui netaikytas SPAV, tačiau taikyti Orhuso konvencijos 7 straipsnyje nustatyti reikalavimai dėl visuomenės dalyvavimo, galima rasti [pranešimo ACCC/C/2010/54](#) išvadose.

[4] Jie patenka į Orhuso konvencijos 7 straipsnio ir 9 straipsnio 3 dalies taikymo sritį. Taip pat žr. atitinkamą Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką, pavyzdžiui, bylą Janecek (C-237/97) ir tokias bylas kaip Boxus (C-128/09–C-131/09) ir Solvay (C-182/10), kaip nurodyta Komisijos pranešime C/2017/2616 dėl teisės kreiptis į teismą aplinkosaugos klausimais.

[5] Tokie aktai patenka į Orhuso konvencijos 8 straipsnio ir 9 straipsnio 3 dalies taikymo sritį. Tokio akto pavyzdys – nacionalinės administracijos sprendimas, nurodytas byloje C-281/16, Vereniging Hoekschewaards Landschap, ECLI:EU:C:2017:774.

[6] Tokio prašymo priimti prejudicinį sprendimą pavyzdį žr. byloje C-281/16, Vereniging Hoekschewaards Landschap, ECLI:EU:C:2017:774.

■ Paskutinis naujinimas: 28/07/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.